

УДК 341.6

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-6-322-327

Віталій ЗАВГОРОДНІЙ[©]

доктор юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

КЛАСИФІКАЦІЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

У статті розглянуто існуючі в сучасній юридичній науці підходи до класифікації рішень Європейського суду з прав людини. На основі їх аналізу уточнено підстави для видової диференціації результатів волевиявлення Страсбурзького суду, а також обґрунтовано ряд нових критеріїв для поділу правових актів Суду Ради Європи.

Ключові слова: рішення Європейського суду з прав людини, класифікація, ухвали Страсбурзького суду, постанови Суду Ради Європи, консультативні висновки Європейського суду з прав людини, правозастосовний акт Суду Ради Європи, інтерпретаційний акт Європейського суду з прав людини, рішення Страсбурзького суду, що мають складну юридичну природу.

Постановка проблеми. Усебічне дослідження рішень Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ, Страсбурзький суд, Суд Ради Європи) як самостійного явища правової дійсності в усій багатоманітності його проявів вимагає розробки науково обґрунтованих підходів до класифікації однойменного правового феномену. Вважаємо, що класифікація, яка трактується у словниках як система розподілу предметів, явищ або понять на класи, групи тощо за спільними ознаками чи властивостями, передусім вимагає з'ясування як існуючих в юридичній науці критеріїв для видової диференціації рішень ЄСПЛ, так і визначення нових.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Вагомий внесок у розробку питання видової диференціації рішень Суду Ради Європи зробили такі фахівці у галузі права: Р. Бабанли, О. Герасимів, О. Девятова, Т. Дудаш, О. Кайдаш, П. Пушкар, П. Рабінович, О. Соловйов, Т. Соловйова, М. Швецова, Т. Шуберт та деякі інші правники. Однак варто зауважити, що запропоновані вченими підходи до класифікації правових актів Страсбурзького суду є доволі обмеженими та недосконалими. А отже, це питання потребує здійснення подальших наукових пошуків.

Метою дослідження є уточнення існуючих та пропозиція ряду нових підстав для класифікації рішень ЄСПЛ.

Виклад основного матеріалу. Обґрунтовуючи та формулюючи підхід до коректного цитування рішень ЄСПЛ, П. Пушкар та Р. Бабанли доходять висновку, що за складами рішення Страсбурзького суду поділяються на такі види: а) рішення, які ухвалюються Великою Палатою, що складається із сімнадцяти суддів; б) рішення, які ухвалюються складом палати із семи суддів; в) рішення, які ухвалюються складом комітету із трьох суддів [1]. Загалом підтримуючи такий підхід дослідників до класифікації рішень Суду Ради Європи, все ж зауважимо, що більш прийнятною є така підстава для видової диференціації зазначених результатів волевиявлення ЄСПЛ, як спосіб ухвалення рішень, що дозволяє виокремити правові акти Страсбурзького суду, ухвалені колегіально, тобто у складі кількох суддів (рішення комітетів, палат та Великої палати), та акти Страсбурзького суду, ухвалені суддею одноосібно (рішення про прийнятність скарги).

Як стверджують правники, рішення ЄСПЛ, постановлені Великою Палатою Суду та палатами у складі семи суддів, «формують прецедентну практику» (хоча і самі рішення ЄСПЛ не є прецедентами в класичному розумінні «stare decisis», а скоріше, відображають сталість, зміну або розвиток практики Суду з певного питання). Рішення комітетів із трьох суддів не формують практику ЄСПЛ і не можуть формувати нову

© В. Завгородній, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7489-8170>

dnepr-2001@i.ua

практику – вони є відображенням сталої практики ЄСПЛ, копіюють правові позиції попередніх рішень у справах повторюваного характеру, не створюючи правових новел. Часто-густо Страсбурзький Суд у таких рішеннях посилається на правові позиції та принципи, утверджені в попередніх «прецедентних» або «лідуючих» рішеннях. Такі посилання є загальними і не обов'язково є прив'язаними до фактичних обставин конкретних справ або навіть країни-відповідача [1].

Вважаємо, що охарактеризовані вченими властивості рішень ЄСПЛ дають змогу класифікувати правові акти Страсбурзького суду за таким критерієм, як вплив рішень Суду Ради Європи на подальшу юридичну діяльність самого ЄСПЛ та діяльність юрисдикційних органів держав-учасниць Конвенції на: а) рішення, які впливають на розвиток практики ЄСПЛ, а також суб'єктів національної юридичної діяльності (рішення Великої Палати та палат); б) рішення, які не впливають на розвиток практики Страсбурзького суду та суб'єктів національної юридичної діяльності (рішення комітетів).

Разом з тим твердження вчених, що нечастим винятком щодо рішень комітетів із трьох суддів є справи, які розглядаються за спрощеною процедурою, як, наприклад, справа «Навальний №2», стосовно тієї ж процедури, дає підстави для віднесення їх до групи рішень, що необхідно класифікувати за таким критерієм, як різновид процедури ухвалення рішення. Уважаємо, що за цією підставою рішення Суду Ради Європи можуть бути диференційовані на: а) рішення, що ухвалені за загальною процедурою; б) рішення, що ухвалені за спрощеною процедурою; в) рішення, що ухвалені за спеціальною (пілотною) процедурою.

Дослідниками також наголошується і на тому, що важливо взяти до уваги і процесуальну форму рішення ЄСПЛ – рішення по суті, рішення стосовно прийнятності або рішення стосовно «викреслення заяв зі списку справ, що знаходяться на розгляді в Суді» (strike out judgments/decisions). Такі рішення можуть прийматися всіма трьома складами Суду – Великою Палатою, палатою із семи суддів чи комітетом Суду із трьох суддів. Усе більше рішень стосовно викреслення зі списку приймаються суддями одноосібно [1].

Однак вважаємо, що запропонований вченими критерій для класифікації актів Суду Ради Європи є некоректним, зважаючи на сучасний підхід до розуміння поняття «процесуальна форма» як визначеного законом порядку проведення процесуальних дій у кримінальному провадженні, та їх відповідне оформлення у процесуальних документах [2, с. 23]. Тому більш доцільно вести мову не про процесуальну форму рішення, а про юридичну форму результату волевиявлення ЄСПЛ. А отже, рішення Страсбурзького суду варто диференціювати за юридичною назвою документа на ухвали, постанови, консультативні висновки.

З погляду О. Герасимів, класифікуючи рішення ЄСПЛ, насамперед потрібно було б виокремити ті рішення, в яких вказано на головні недоліки законодавства України у сфері гарантування конвенційних прав. Першим критерієм аналізу рішень ЄСПЛ, в яких висловлюються зауваження щодо зазначених гарантій, є зміст (сутність) тих прав, які би мали бути ефективно забезпечені відповідними законодавчими нормами. Другий із таких критеріїв ґрунтується на розрізненні двох видів означених недоліків: один торкається тих випадків, коли – з погляду ЄСПЛ – в українському законодавстві вказано на відсутність норми, спрямованої на забезпечення та захист конвенційних прав; а інший – тих випадків, коли наявні законодавчі гарантії таких прав ЄСПЛ вважає неякісними, неефективними. І, нарешті, третім критерієм послугувала вербальна форма вираження, а точніше – деонтологічний статус тих рекомендацій ЄСПЛ з усунення недоліків законодавчих гарантій конвенційних прав, які впливають із його рішень [3, с. 10-11].

Аналіз зазначеного дає підстави дійти висновку, що вченим загалом виокремлюються два критерії для класифікації рішень ЄСПЛ, а саме: а) за наявністю у рішеннях ЄСПЛ суджень про стан національного законодавства, яке гарантує дотримання конвенційних норм; б) за способом вираження Страсбурзьким судом рекомендацій щодо необхідності удосконалення чинного національного законодавства, яке не відповідає конвенційним приписам. Однак, на наше переконання, такі критерії для розрізнення результатів волевиявлення ЄСПЛ є неприйнятними та, скоріше, є підставами для видової диференціації правових позицій Суду Ради Європи, а не його рішень.

Як наголошує М. Швецова, крім рішень, що ухвалюються Європейським судом

по суті справи, у судовій практиці ЄСПЛ є й інші рішення. До них необхідно віднести вмотивовані рішення палат щодо прийнятності скарги, про вилучення заяви із реєстру справ, що розглядаються (зокрема, при укладанні сторонами мирової угоди). Крім того, рішення комітетів суддів, що не містять мотивувальної частини (зокрема, односторонні рішення комітету з трьох суддів про неприйнятність індивідуальних заяв, коли не потрібне додаткове вивчення скарги) [4, с. 86].

Аналіз зазначеного дає підстави стверджувати, що одним з критеріїв для видової диференціації рішень ЄСПЛ є особливість внутрішньої форми рішень Страсбурзького суду, за яким слід виокремлювати: а) правові акти Суду Ради Європи, що містять усі необхідні структурні елементи судового рішення (вступну, описову, мотивувальну та резолютивну); б) правові акти Суду Ради Європи, в яких хоча й відсутня мотивувальна частина, однак вона виводиться зі змісту раніше ухвалених ЄСПЛ судових рішень, що складають результати юридичної практики цієї правозахисної інституції.

Варто зауважити, що у загальному вигляді рішення ЄСПЛ можна визначити як правові акти, за допомогою яких Страсбурзький суд реалізує свої владні повноваження, визначені Конвенцією й протоколами до неї. Однак необхідно наголосити, що рішення, які ухвалюються Страсбурзьким судом, відіграють різну роль у процесі здійснюваного ним судочинства.

Як відомо, постанови є найбільш значущими рішеннями ЄСПЛ, якими закінчується розгляд справи по суті. Іншими ж рішеннями вирішуються лише окремі питання, що постали перед Судом Ради Європи. Уважаємо, що ухвалюючи правові акти, якими вирішується справа по суті, ЄСПЛ здійснює правосуддя в точному значенні цього поняття, що і є метою провадження. Іншими правовими актами, які ухвалюються в межах провадження, Страсбурзький суд вирішує лише процесуально-правові питання, що виникають при розгляді скарги.

Отже, не всі рішення ЄСПЛ можна віднести до актів правосуддя. Щоправда, до них можна віднести не тільки рішення ЄСПЛ, які ухвалюються по суті справи. На наше переконання, такими актами є ще й досліджувані попередньо консультативні висновки ЄСПЛ, які надаються за запитом вищих судових інстанцій договірних сторін Конвенції та по суті є класичними актами тлумачення норм права, хоча й неімперативного характеру.

Відповідно до ст. 37 Конвенції Суд Ради Європи може на будь-якій стадії провадження у справі прийняти рішення про вилучення заяви з реєстру, якщо обставини дають підстави дійти висновку: а) що заявник не має наміру далі підтримувати свою заяву; або б) що спір уже вирішено; або в) що на будь-якій іншій підставі, встановленій Судом, подальший розгляд заяви не є виправданим. Страсбурзький суд також може прийняти рішення про поновлення заяви в реєстрі справ, якщо він вважає, що це виправдано обставинами [5]. На нашу думку, такі та інші подібні рішення є допоміжними правовими актами Страсбурзького суду, що є його правовим інструментарієм для вирішення питань процесуального характеру.

Вищевикладене дозволяє дійти висновку, що залежно від ролі рішень ЄСПЛ у процесі здійснюваного судочинства їх потрібно класифікувати на: а) основні (постанови Суду Ради Європи, що ухвалюються по суті справи, закріплюють підсумковий результат волевиявлення Суду, спричиняють необхідність вжиття державою-відповідачем заходів індивідуального та загального характеру; консультативні висновки Страсбурзького суду, що надаються за запитом вищих національних судових інстанцій); б) допоміжні, що забезпечують підготовку основних рішень Суду або дозволяють Суду реалізувати власні процесуальні повноваження (рішення про відповідність скарги умовам прийнятності, рішення про вилучення заяви з реєстру чи її поновлення, рішення про об'єднання заяв, рішення про передачу заяви на розгляд палати чи Великої палати Страсбурзького суду тощо).

Здійснюючи розподіл результатів волевиявлення ЄСПЛ на групи за спільними властивостями, варто звернути увагу і на таку їх ознаку, як обов'язковість для адресатів.

Беззаперечним є той факт, що рішення Страсбурзького суду, які ухвалені ним по суті справи та набули статусу остаточного, є імперативними для держави-відповідача та заявника, порушення прав якого констатовано Судом Ради Європи. Така імперативність чітко визначена статтею 46 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Однак варто наголосити і на тому, що не всі результати волевиявлення

Страсбурзького суду мають імперативний характер для своїх адресатів. До таких правових актів ЄСПЛ потрібно віднести консультативні висновки (*advisory opinions*), що надаються Судом Ради Європи на виконання положень Протоколу № 16 до Конвенції за запитом Вищих судових установ Високої Договірної Сторони, з принципових питань, які стосуються тлумачення або застосування прав і свобод, визначених Конвенцією. Таким чином, консультативні висновки ЄСПЛ, що за своєю приналежністю є інтерпретаційно-правовими актами Суду Ради Європи, мають рекомендаційний характер для судових органів держави-учасниці Конвенції та відповідно не спричиняють загальнообов'язкових наслідків для них.

Вищевикладене дає підстави для класифікації правових актів Страсбурзького суду за ступенем їх імперативності (обов'язковості) для адресатів на: а) акти Суду Ради Європи, що мають імперативний характер (ухвали про прийнятність скарги, постанови по суті справи); б) акти Суду Ради Європи, що носять консультативний характер (консультативні висновки, що надаються Страсбурзьким судом на виконання нормативних приписів факультативного протоколу № 16 до Конвенції).

Вважаємо, що одним із критеріїв для видової диференціації рішень Суду Ради Європи є їх ефективність.

Як зауважує Л. Пастухова, ефективність рішень Європейського суду з прав людини – це ступінь їх реального впливу на виконання державами – відповідачами зобов'язань за Конвенцією та протоколами до неї. Критеріями оцінки ефективності рішень Європейського суду з прав людини є їх безпосередні цілі: 1) відновлення порушених прав людини; 2) усунення перешкод на шляху реалізації людиною своїх прав. Показниками ефективності рішень ЄСПЛ є: а) рівень відновлення конкретними державами-відповідачами на основі рішень Суду порушених прав людини; б) певні зміни у динаміці встановлених Судом порушень конвенційних норм державами-відповідачами [6, с. 16-17].

Аналіз зазначеного дає підстави стверджувати, що ефективність акта правосуддя ЄСПЛ є нічим іншим, ніж зумовленим різноманітними об'єктивними та суб'єктивними чинниками співвідношенням між фактичними результатами дії рішення Страсбурзького суду і тими цілями, для досягнення яких він ухвалювався. Разом з тим вважаємо, що, окрім запропонованих вище критеріїв, оцінка ефективності рішень ЄСПЛ має охоплювати і їх корисність та цінність як для конкретних адресатів, так і інших суб'єктів, що перебувають під юрисдикцією держави відповідача, а також спричиненість реальних змін у різних сферах суспільного життя.

Вважаючи на багатоаспектний вплив рішень ЄСПЛ на національну праву систему, критерієм їх ефективності є реальні зміни, що відбуваються в різних сферах суспільного життя і торкаються передусім стану правової захищеності особистості. З огляду на цю підставу пропонуємо розрізняти: а) рішення Страсбурзького суду, що мають достатньо високий ступінь ефективності (показником відповідного ступеня є реальні зміни в суспільному житті); б) рішення Суду Ради Європи, що мають низький рівень ефективності (держава не вживає належних заходів, відповідно не відбуваються реальні зміни у житті суспільства).

Попередньо отримані результати дослідження дозволили зробити висновок, що до типових правозастосовних актів ЄСПЛ варто віднести: 1) рішення про прийнятність скарги; 2) рішення про вилучення заяв з реєстру справ відповідно до статті 39 Конвенції (досягнення дружнього врегулювання), 3) рішення про поновлення заяви в реєстрі справ та деякі інші рішення. На правозастосовний характер зазначених рішень Страсбурзького суду вказують такі їх характерні риси: а) ухвалюються у зв'язку з розглядом конкретної скарги на порушення конвенційних норм; б) стосуються лише конкретного скажника; в) породжують юридичні наслідки; г) за своєю структурою містять вступну, описово-мотиваційну та резолютивну частини.

Аналіз усіх можливих результатів волевиявлення Суду Ради Європи дає підстави стверджувати, що інтерпретаційними судовими актами є консультативні висновки ЄСПЛ (*advisory opinions*), що надаються Страсбурзьким судом у таких випадках: 1) на запит Комітету Міністрів з правових питань, які стосуються тлумачення Конвенції та протоколів до неї (ст. 47 Конвенції); 2) за запитом Вищих судових установ Високої Договірної Сторони з принципових питань, які стосуються тлумачення або застосування прав і свобод, визначених Конвенцією (протокол № 16 до Конвенції), а також рішення ЄСПЛ (*judgments*), в яких інтерпретуються

правоположення раніше ухвалених постанов Страсбурзького Суду на виконання правила 79 Регламенту Суду Ради Європи. Порівняльне дослідження вказаних правових актів Страсбурзького Суду дозволило виокремити такі їх схожі риси, а саме: є класичними актами тлумачення; ухвалюються лише на запит уповноважених суб'єктів; обов'язковою вимогою до них є вмотивованість; мають рекомендаційний характер для своїх адресатів.

Водночас варто наголосити, що, незважаючи на важливість попередньо виокремлених рішень ЄСПЛ правозастосовного та правотлумачного характеру, ключовими серед усіх правових актів Суду Ради Європи залишаються рішення, що ухвалюються Страсбурзьким судом по суті справи (постанови). Природа таких актів є складною, зважаючи на те, що вони мають властивості як правоінтерпретаційних, так і правозастосовних актів з переважанням властивостей останнього.

Вищезазначене дозволяє диференціювати правові акти Суду Ради Європи залежно від їх юридичних властивостей на: 1) рішення ЄСПЛ, що мають властивості правозастосовного акта; 2) рішення ЄСПЛ, що мають властивості правоінтерпретаційного акта; 3) рішення, що мають дуальну (складну) юридичну природу, тобто мають властивості як правозастосовного, так і правоінтерпретаційного актів.

Одним із найбільш актуальних питань, яке останніми роками турбує українське суспільство, є виконання рішень Суду Ради Європи нашою державою, що поряд з системними проблемами виконання рішень національних судів займає чільне місце. Зазначене дозволяє класифікувати постанови Суду Ради Європи залежно від фактичного стану їх виконання державою-відповідачем на: а) постанови, що виконані в повному обсязі; б) постанови, що виконані частково; в) постанови, що не виконуються державою-відповідачем.

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що існуюча в сучасній юридичній науці класифікація рішень Суду Ради Європи є неповною і, на нашу думку, має бути збагачена такими підходами, а саме: з огляду на вплив рішень Суду Ради Європи на подальшу юридичну діяльність самого ЄСПЛ та діяльність юрисдикційних органів держав-учасниць Конвенції; за ступенем їх імперативності (обов'язковості) для адресатів; залежно від їх ролі у процесі здійснюваного ЄСПЛ судочинства; за юридичною формою результату волевиявлення ЄСПЛ (назвою юридичного документа); залежно від того, у межах якої процедури ухвалено рішення Страсбурзьким судом; за способом ухвалення Судом Ради Європи рішення; залежно від юридичних властивостей правового акта Страсбурзького суду; залежно від особливостей внутрішньої форми рішення ЄСПЛ; за ступенем ефективності правових актів Суду Ради Європи; залежно від фактичного стану виконання постанов Страсбурзького суду державою-відповідачем.

Список використаних джерел

1. Пушкар П., Бабанли Р. Як забезпечити коректність цитування рішень Європейського суду з прав людини? URL: <https://radako.com.ua/news/yak-zabezpechiti-korektnistciturannya-rishen-ievropeyskogo-sudu-z-prav-lyudini>.
2. Сімонович Д. В. Кримінальна процесуальна форма. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 5-2. Том 3. С. 233–235.
3. Гарасимів О. Практика Європейського суду з прав людини у справах проти України як чинник можливого удосконалення законодавчих правозахисних гарантій (за результатами юридикостатистичного дослідження). *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2015. Випуск 61. С. 10–15.
4. Швецова М. В. Судебные акты Европейского суда по правам человека в сфере трудовых и иных непосредственно связанных с ними правоотношений : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / ФГБОУВО «Российский государственный университет правосудия». Москва, 2016. 259 с.
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. Рада Європи. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
6. Пастухова Л. В. Ефективність міжнародно-правових засобів забезпечення реалізації Конвенції про захист прав і основних свобод людини : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2003. 21 с.

Надійшла до редакції 15.12.2021

References

1. Pushkar, P., Babanly, R. Yak zabezpechity korektnist' tsytuvannya rishen' Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny? [How to ensure the correctness of citations of the European Court of Human Rights] URL: <https://radako.com.ua/news/yak-zabezpechiti-korektnistciturannya-rishen-ievropeyskogo>

sudu-z-prav-lyudini. [in Ukr.].

2. Simonovych, D. V. (2014) Kryminal'na protsesual'na forma [How to ensure the correctness of citations of the European Court of Human Rights]. *Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu*. Issue 5-2. Vol 3, pp. 233–235. [in Ukr.].

3. Harasymiv, O. (2015) Praktyka Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny u spravakh proty Ukrainy yak chynnyk mozlyvoho udoskonalennya zakonodavchykh pravozakhysnykh harantiy (za rezul'tatamy yurydykostatystychnoho doslidzhennya) [The practice of the European Court of Human Rights in cases against Ukraine as a factor in the possible improvement of legislative human rights guarantees (according to the results of legal statistics research)]. *Visnyk L'vivs'koho universytetu. Seriya yurydychna*. Issue 61, pp. 10–15. [in Ukr.].

4. Shvetsova, M. V. (2016) Sudebnyye akty Yevropeyskogo suda po pravam cheloveka v sfere trudovykh i inykh neposredstvenno svyazannykh s nimi pravootnosheniy [Judicial acts of the European Court of Human Rights in the field of labor and other legal relations directly related to them] : dis. ... kand. yurid. nauk : 12.00.05 / FHBOUVO «Rossiyskiy gosudarstvennyy universitet pravosudiya». Moscow, 259 p. [in Russ.].

5. Konventsiya pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod vid 04.11.1950 [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of November 4, 1950]. Rada Yevropy. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004. [in Ukr.].

6. Pastukhova, L. V. (2003) Efektyvnist' mizhnarodno-pravovykh zasobiv zabezpechennya realizatsiyi Konventsiyi pro zakhyst prav i osnovnykh svobod lyudyny [Effectiveness of international legal means of ensuring the implementation of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.11 / In-t derzhavy i prava im. V. M. Korets'koho NAN Ukrainy. Kyiv, 21 p. [in Ukr.].

ABSTRACT

Vitalii Zavhorodnii. Classification of decisions of the European Court of Human Rights. The article considers the existing approaches in modern legal science to the classification of decisions of the European Court of Human Rights. Based on their analysis, the grounds for species differentiation of the results of the Strasbourg court of will are clarified, and a number of new approaches to the division of legal acts of the European Court of Human Rights based on the following criteria are substantiated: 1) the impact of the decisions of the Strasbourg Court on the further legal activity of the European Court of Human Rights itself and the activity of the jurisdictional bodies of the states parties to the Convention; 2) according to the degree of their imperative (obligatory) for the addressees; 3) depending on their role in the proceedings of the European Court of Human Rights; 4) according to the legal form of the result of the expression of will by the Court of Justice of the Council of Europe; 5) depending on the procedure within which the decision was taken by the Strasbourg court; 6) according to the method of decision-making by the Strasbourg court; 7) depending on the legal properties of the legal act of the Strasbourg court; 8) depending on the peculiarities of the internal form of the decision of the European Court of Human Rights; 9) the degree of effectiveness of legal acts of the European Court of Human Rights; 10) depending on the actual state of implementation of the Strasbourg court rulings by the respondent State.

Keywords: *decisions of the European Court of Human Rights, classification, judgments of the Strasbourg Court, advisory opinions of the European Court of Human Rights, law enforcement act of the Strasbourg Court, interpretative act of the European Court of Human Rights, decisions of the Strasbourg court, which have a complex legal nature.*